

**НАЦИОНАЛЕН ВОЕНЕН УНИВЕРСИТЕТ
„ВАСИЛ ЛЕВСКИ”**



**АВТОРЕФЕРАТ
НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД**

**за придобиване на образователна и научна степен
„ДОКТОР”**

**Тема: „Анализ на съвременните изисквания и възможностите за
усъвършенстване на подготовката на механик-водители в
Българската армия”**

Област на висше образование

5. „Технически науки”

Професионално направление

5.13. „Общо инженерство”

Докторска програма по научна специалност

„Колесни, верижни машини и логистика”

Разработил:

Майор инженер Илиян Дамянов Банкатев

Научен ръководител

Доц. д-р инж. Йордан Христов

Научен консултант

Доц. д-р инж. Цвятко Атанасов

**Велико Търново
2021 год.**

Дисертационният труд се състои от 174 стр.
Основен текст – 158 стр.
Библиография – 8 стр.
Брой на литературните източници – 68.
Брой на схемите (фигурите, диаграми): 19.
Брой на таблиците: 2.
Приложенията към дисертацията са оформени в отделен том –
270 стр.
Данни за приложенията към дисертацията:
Брой на приложенията: 109.
Брой на схемите (фигурите, диаграми): 208.
Брой на таблиците: 69.
Брой на публикациите по дисертацията – 4.

Номерата на главите, точките и подточките, номерата на фигурите, таблиците и формулите в автореферата съответстват на тези от основния текст на дисертацията.

Докторантът работи във НВУ „Васил Левски“ и е зачислен в катедра „Управление на ресурси и технологии“ при Факултет „Общовойскови“ на НВУ „Васил Левски“ на самостоятелна подготовка. Изследванията са извършени в НВУ „Васил Левски“.

Защитата на дисертационния труд ще се състои на от ч. в зала на НВУ „Васил Левски“.

Материалите по защитата са на разположение на интересуващите се в НВУ „Васил Левски“ гр. Велико Търново.

Автор: майор инж. Илиян Дамянов Банкатев

Заглавие: „Анализ на съвременните изисквания и възможностите за усъвършенстване на подготовката на механик-водачи в българската армия“.

Тираж: 10 бр.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Актуалност и дефиниране на проблема.

Актуалността на настоящата разработка, е че Българската армия има нужда от добре подготвени механик-водачи на верижни машини, които да са способни да реализират кормуване с бойни машини при екстремални условия. Спецификата и разнообразието на задачите за решаване, произтичащи от съвременните високи изисквания към формиранията, налагат и висока квалификация към механик-водачите на бойни машини. Съвременните задачи са свързани с кормуване при различни географски ширини, различни пътни, климатични и екстремни условия с висока психическа и физическа натовареност. В съществуващите Курс по кормуване на бойни машини (ККБМ-79) и Методика за обучение по кормуване на бойни машини не отразяват пълнообемно съвременните изисквания към подготовката на водачите на бойни машини. Наложително е да се направи анализ на съвременните изисквания и възможности за усъвършенстване на подготовката, също така да се изследват специфичните фактори, влияещи върху нивото на подготовка с цел усъвършенстване на съществуващите нормативни документи. Резултатите от разработването на дисертационния труд ще дадат възможност да се направят научно обосновани предложения за промяна и допълване на съществуващите нормативни документи.

Неотложна задача се явява анализът на съвременните изисквания и възможности за усъвършенстване на подготовката на механик-водачите. Решаването на тази задача ще даде принос за повишаване нивото на подготовка на механик-водачите, с цел формирането на адекватна готовност за действия във всякакви условия.

Обект и предмет на изследването.

Обект на изследването са съществуващите методи за подготовка на механик-водачи.

Предмет на изследването са съвременните изисквания и възможностите за усъвършенстване на подготовката (обучението) на механик-водачите.

Отчитайки сложността на изследваната проблематика, при изследването са наложени следните **ограничения**:

- в изследването са обхванати опита и нормативната база на въоръжените сили на Република България и държави членки на НАТО;
- в изследването е обхваната подготовката (обучението) на механик-водачите от 1993 година до 2020 година.

Методология на изследването:

При изследването са използвани следните научни методи:

1. SWOT-анализ на експертно проучване относно подготовката на механик-водачи от Българската армия.
2. Анкетен метод за определяне на насоките за усъвършенстване подготовката механик-водачи от Българската армия.

АПРОБАЦИЯ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Основните резултати от дисертационния труд са докладвани и обсъждани на катедрени съвети на катедра „Управление на ресурси и технологии” на НВУ „Васил Левски” и на следните научни форуми:

- Годишна университетска научна конференция 2016 г. на НВУ „Васил Левски” гр. Велико Търново;
- The 24 International Scientific Conference, SIBIU 2018.

СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

ПЪРВА ГЛАВА. СЪСТОЯНИЕ НА ПОДГОТОВКАТА НА МЕХАНИК-ВОДАЧИ В БЪЛГАРСКАТА АРМИЯ

1.5. Изводи от първа глава:

1. Анализа на системата за подбор на военнослужещи (механик-водачи) във ВС на РБ извежда на преден план редица слабости, което налага необходимостта от нейната промяна чрез използване на опита от съюзниците ни в НАТО;

2. Изследване на нормативната база, касаеща подготовката на механик-водачи, показва, че времето за обучение на новоназначените механик-водачи е недостатъчно за да се придобият навици и умения, които им са необходими за изпълнение на служебните задължения;

3. Тренажорната подготовка е важен елемент от цялостната подготовка на механик-водачите, чрез която се придобиват навици и умения и води до намаляване моторесурсите, разходите за строителство, експлоатация и възстановяване на учебните полета. Поради тези причини е необходимо оборудването на Българската армия със съвременни тренажори (симулатори), като се отчита спецификата на отделните бойни машини, които са на въоръжение;

4. Действащите два нормативни документа Курс по кормуване на бойни машини и Методика за обучение по кормуване на бойни машини не осигуряват в пълен обем подготовката (обучението) на механик-водачите, съгласно новите мисии и задачи на Българската армия, поради което е нужно тяхната актуализация, с цел хармонизирането им с изискванията на съвременната среда за сигурност.

Формулирана е цел и научноизследователски задачи на дисертационния труд както следва:

Целта на разработката е анализ на подготовка на механик-водители към момента и усъвършенстването ѝ чрез провеждане на експертно допитване и анкетно проучване във формированията на Българската армия.

За постигане на целта следва да се решат следните **задачи**:

1. Анализират се ролята, мисиите и задачите изпълнявани от Българската армия и изискванията към знанията и уменията на механик-водителите.

2. Провеждане на експертното допитване с военнослужещи с цел установяване на силните и слабите страни, възможностите и заплахите при подготовката на механик-водители и провеждане на SWOT-анализ в процеса за подготовка на специалисти за Българската армия.

3. Изготвяне на анкета и провеждане на анкетно проучване на военнослужещи от формированията на Българската армия.

4. Обобщаване на данните от анкетното проучване и обобщаване на предложенията от анкетиранияте категории военнослужещи с цел усъвършенстване на подготовката на механик-водители.

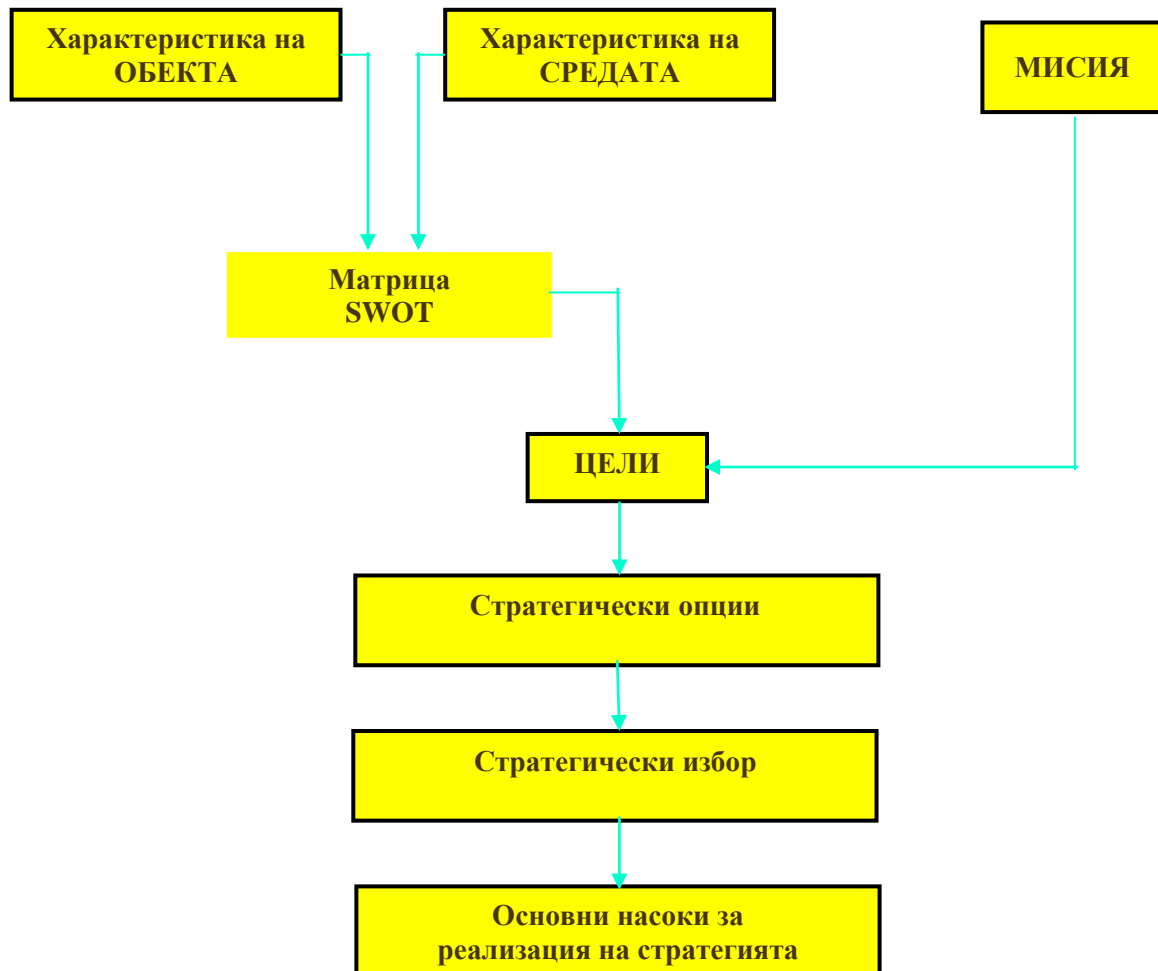
ВТОРА ГЛАВА. МЕТОД ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПОДГОТОВКАТА НА МЕХАНИК-ВОДАЧИТЕ В ЗАВИСИМОСТ ОТ ХАРАКТЕРА НА ИЗПЪЛНЯВАНИТЕ ЗАДАЧИ

2.1. SWOT-анализ.

Изборът на стратегическо решение и изборът на стратегия за развитие изобщо е изключително важен компонент в управленската дейност за всяка корпорация или институция, особено в съвременните условия на динамично развитие на обществените процеси, технологиите и потребностите, в условията на силно конкурентна среда, глобализация и трансфер на производствените, финансовите, материалните и информационни ресурси. Целесъобразният стратегически избор, основан на надеждна прогноза, е единственото вярно условие и гаранция за успешно развитие в отговор на новите предизвикателства. Не само държавните, съюзните, корпоративните, военните, но и всички други институции, като образователни, информационни, обществени се нуждаят от ясно формулирани мисия, цели, приоритети и стратегически направления за своето бъдещо съществуване и просперитет.

За да се очертае правдива и точна стратегическа насока за развитието на организацията (процеса) са разработени и съществуват голямо разнообразие от подходи и модели.

Преобладаващо е схващането, че стратегията е резултат на съзнателен и щателен мисловен процес. Текущите цели и задачи се проверяват в светлината на SWOT-анализа (Strengths/силни страни, Weaknesses/слаби страни, Opportunities/възможности и Treats/заплахи), след което се определят стратегическите алтернативи. Впоследствие тези алтернативи се оценяват в различни аспекти и се извършва стратегическият избор (фиг. 1).



Фиг. 1. Основни елементи на процеса на стратегическото решение.

Ключов момент в процеса на стратегическото решение е SWOT-анализа. Целта му е да се оценят външните условия (благоприятни възможности – заплахи) и вътрешните условия (силни страни – слаби страни) на процеса или организацията. Резултатите от ситуационния анализ позволяват да се уточнят и по-ясно да се открият приоритетите и целите от една страна и да се подпомогне избора на стратегия – от друга. Той трябва да даде отговор и на следните въпроси:

1. Кои са задръжките и ограниченията, които правят организацията или процеса уязвими, да не бъдат те максимално ефективни и намаляват техните резултати?

2. Кои са дисбалансите в организацията (корпорацията, фирмата) или процеса?

3. Кои са заплахите и как могат да се използват като възможности?

4. Защо организацията или процесите са уязвими от външни и конюнктурни обстоятелства?

Доколкото очакваните резултати от SWOT-анализа са достатъчно конкретни, необходимо е провеждането му да се осъществи максимално точно и прецизно и да завърши с ясни и недвусмислени изводи и препоръки.

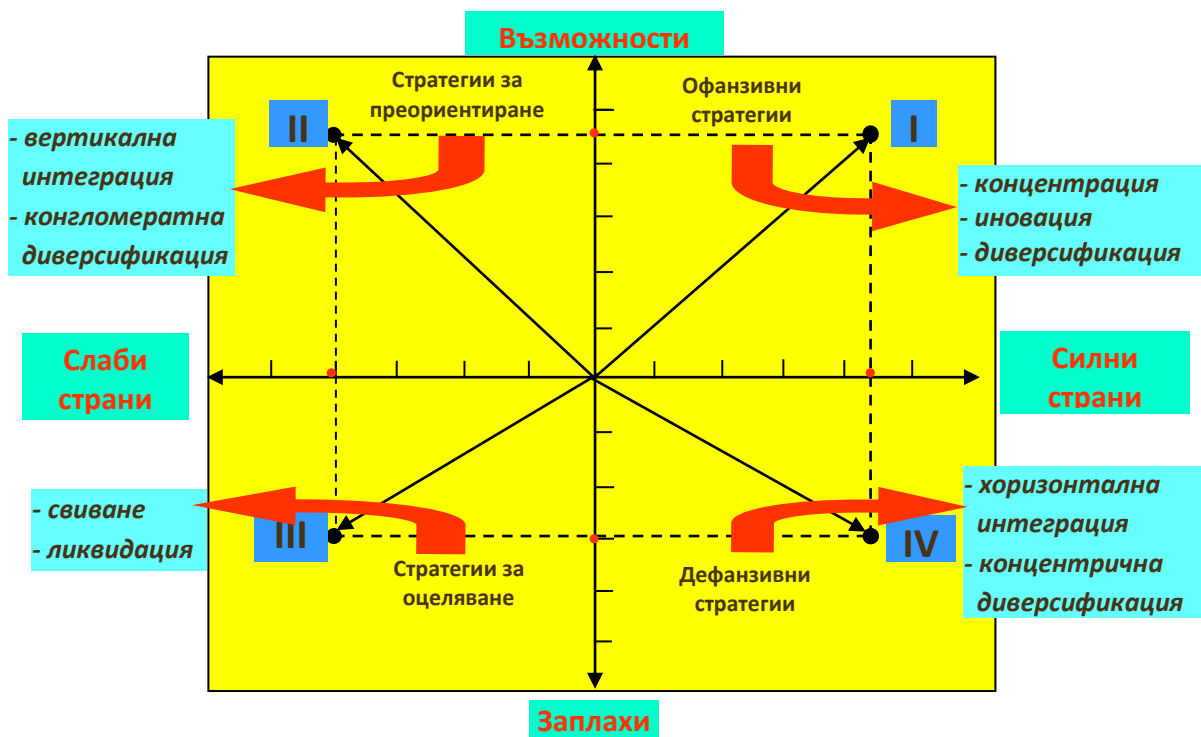
Процесът за вземане на стратегическо решение може да се оптимизира, чрез определяне на посочен вектор в квадрантите на SWOT-пространството на стратегическите опции и се приложи при определяне основните насоки и перспективи в процеса и организацията на подготовката на специалисти – механик-водители за Българската армия в дългосрочен период.

Обичайно следваната практика е след разкриване на силните и слабите страни на организацията и външните фактори – благоприятни възможности и заплахи, да се позиционират елементите на вътрешния фокус спрямо тези от външния фокус в табличен или графичен вид като се образува т.н. SWOT-матрица или матрица на състоянието. Очертават се четири зони (квадранти) на възможни състояния: **силни страни – възможности, силни страни – заплахи, слаби страни – възможности и слаби страни – заплахи**. Тези четири зони образуват пространството на стратегическите опции. Възможните стратегически решения се анализират във всяка от зоните поотделно и се определят (интуитивно, евристично) печелившите стратегии – стратегическия портфейл.

В настоящото изследване е направен опит да се отиде по-надалеч в развитието на SWOT-анализа. Чрез количествени измерители (бални оценки и теглови коефициенти, вероятностни характеристики и др.) да се градира отделно силните страни, слабите страни, възможностите и заплахите. За всяка група да се изчисли интегрален количествен показател (или отделните елементи да се разгледат във възможни комбинационни схеми) и резултатите да се нанесат по осите на правоъгълна координатна система – свързаните точки образуват **координатна рамка** в пространството на стратегическите опции, а свързващите вектори от началото на координатната система до върховете на рамката ще бъдат **вектори на състоянието**. Големината и посоката (ъгъла спрямо координатните оси) на всеки вектор на състоянието в своя квадрант ще бъдат количествените показатели, характеризиращи ситуацията в която се намира процеса или организацията спрямо изследваните критерии. Колкото векторът на състоянието е по-голям по абсолютна стойност, толкова по-ярко е изразена съответната ситуация и колкото ъгъла между вектора и някоя от осите е по-голям, толкова по-малко е влиянието на

факторите от тази ос върху общото състояние на изследваната институция. Векторът на състоянието в I квадрант – между осите „силни страни“ - „възможности“ ще характеризира значимостта на офанзивните стратегии, векторът във II квадрант (слаби страни – възможности) – стратегиите на преориентиране, в III квадрант (слаби страни – заплахи) – стратегиите за оцеляване, а в IV квадрант (силни страни – заплахи) – дефанзивните стратегии.

На фиг. 2. е илюстриран координатния модел на стратегическите опции.

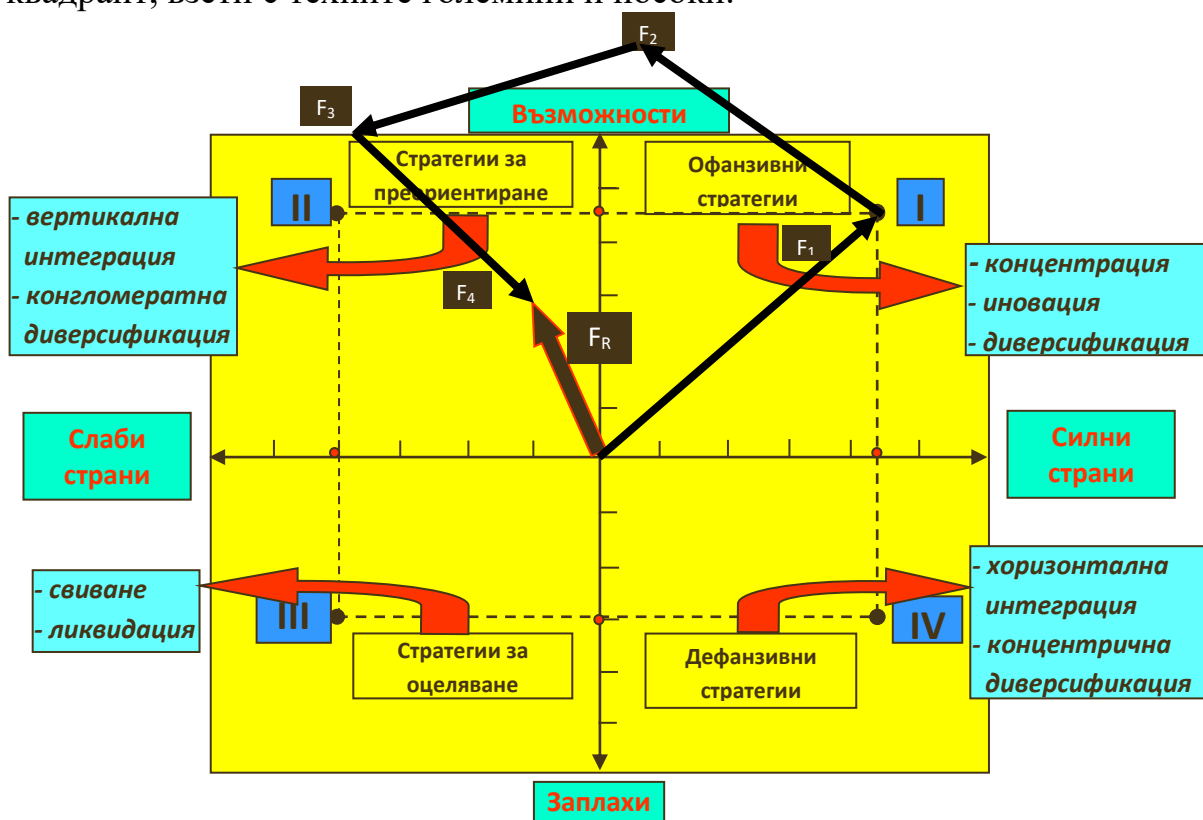


Фиг. 2. Координатен модел на стратегическите опции.

Координатният модел на състоянието предлага нова възможност за редукция на матричния SWOT-анализ към по-детерминиран метод с очакване за по-категоричен и определен резултат.

Доколкото векторите на състоянието отразяват диференцирано различните страни на взаимовръзката между отделните елементи (или група елементи) в равнината на вътрешния и външния фокус на една единна изследвана система, то възниква идеята да се потърси един интегрален показател, който да обобщи или да обхване цялостно ситуационната картина на процеса/организацията. Такъв интегрален показател, отговарящ на естеството на анализа, може да бъде **векторната сума** на ситуационните вектори от всеки квадрант – векторът, който **затваря** начупена линия от събираемите вектори.

На фиг. 3 е представен модел на *векторния SWOT-анализ*, където векторите F_1 , F_2 , F_3 и F_4 са векторите на състоянието за съответния квадрант, взети с техните голедини и посоки.



Фиг. 3. Векторен SWOT-анализ.

Сумата от векторите F_1 , F_2 , F_3 и F_4 е резултантния *посочен вектор* F_R , определящ *еднозначно* ориентацията на стратегическия избор.

$$(1) \mathbf{F}_R = \mathbf{F}_1 + \mathbf{F}_2 + \mathbf{F}_3 + \mathbf{F}_4$$

Зависимостта (1), проектирана върху осите на декартова координатна система, всъщност е една алгебрична система от линейни уравнения, чието аналитично решение определя координатите на посочения вектор.

Аналитичната интерпретация на векторния SWOT-анализ създава предпоставки за симулационно и компютърно моделиране на процеса и дава възможност за подробно и задълбочено изследване на вътрешните характеристики и съпоставянето им с външните условия с цел формулиране на адекватни и надеждни прогнози и стратегически алтернативи, както и за определяне на главната насока за развитие. Посочените възможности още по-успешно могат да се реализират и в светлината на динамичния SWOT-анализ.

За да се установят количествени измерители, да се градират отделно силните и слабите страни, възможностите и заплахите в подготовката на механик-водачите към момента в Българската армия, се проведе допитване

с цел проучване на експертното мнение за различни категории военнослужещи – показани в таблица №1.

Таблица 1

Военните формирования, периода на провеждане на експертното допитване и групите анкетиранни военнослужещи

№	Военни формирования	Период	Анкетиранни групи военнослужещи по категории			Общо:
			„потребители (офицери)“	„механик-водачи и инструктор механик-водачи“	„механик-водачи (обучаеми)“	
1.	52400 гр. Велико Търново	23.04 - 16.05.2018 г.	23	10	6	39
Общо:			23	10	6	39

Приета е десетобална скала за оценка на силните и слабите страни, възможностите и заплахите, формулирани предварително и зададени в анкетното допитване за експертно мнение. Всеки анкетиран може да даде само един отговор но може да добави и други предложения към силни и слаби страни, възможности и заплахи.

ЕКСПЕРТНО ДОПИТВАНЕ

Уважаеми колега, настоящото експертно допитване Ви дава възможност да изкажете компетентно си мнение по въпроси, свързани с подготовката на механик-водачите от БА. Вашето становище ще помогне за извършване на обективен анализ на подготовка на механик-водачите.

Звание, име, презиме, фамилия.....
 Длъжност

Стаж като (офицер, сержант, войник, гражданско лице) г.
 Стаж на последната длъжност г.

Предназначение на войсковата единица (взвод, рота и др.), в което служите:.....
 Ранг на войсковата единица (самостоятелна рота, батальон, полк, бригада и др.), в което служите:.....
 Участия в мисии зад граница (кога и къде?):.....

Указания за попълване на анкетата:

Използвайте скалата от 1 до 10. (Отбележете с X избория от Вас отговор). Възможен е само един отговор.
 Може да добавите и други от предложените силни и слаби страни, възможности и заплахи.

№	ВЪПРОСИ:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Силни страни											
1.	Наличие на традиции в провеждането на специализирана подготовка на механик-водачи от Българската армия.										
2.	Съществуването на структури в системата на министерството на отбраната на Република България (учебен център, военни формирования и НВУ „Васил Левски“), провеждащи специализирана подготовка на механик-водачи.										
3.	Добре мотивирани, квалифицирани и дисциплинирани кадри (командири, началници, инструктори, преподаватели), провеждащи подготовката на механик-водачи.										

Силни страни										
4.	Съществува йерархично структурирана вътрешноведомствена уредба, регламентираща подготовката на механик-водачите (доктрини, учебни планове, програми, курсове, методики и др.).									
5.	Свързаност на индивидуалната (начална и специална) и колективната подготовка (в състава на военното формиране) на механик-водачите.									
6.	Развита и традиционно утвърдена система за оценка, поддържане и управление на качеството на подготовката.									
Слаби страни										
1.	Непривлекателност на длъжностите за механик-водачи с оглед на изпълняваната работа и отрицателно влияние на пазара на труда върху намирането и задържането на квалифицирани кандидати за длъжността.									
2.	Незавършилата трансформация на Българската армия и свързаните с това чести кадрови промени.									
3.	Ниска мотивация и недостатъчно прецизен подбор на кандидатите за постъпване в Българската армия като механик-водачи.									
4.	Курсовете за подготовка на механик-водачи (индивидуална подготовка – начална и специална) не се провеждат на регулярен принцип, а само след извършен подбор за назначаване на войници на незаетите (вакантни) места за тези длъжности.									
5.	Съкращаване на време за подготовка на механик-водачите в етапа на индивидуална (начална и специална) подготовка.									
6.	Няма изградена система от курсове за допълнителна квалификация на механик-водачите.									
7.	Необвързаност на подготовката на механик-водачите със системата за професионално обучение на страната.									
8.	Недостиг на техническо оборудване в кабинетите и залите за практически занятия за обучение.									
9.	Липсват достатъчно дидактически материали, подпомагащи процеса на подготовка на механик-водачите.									
10.	Остаряла и изостанала в техническо отношение учебно-материална база (кабинети, зали за практически занятия, тренажори, танкодруми и др.).									
11.	Недостиг на финансови средства за подготовката на механик-водачите.									
12.	Детерминираност на учебните планове и програми за подготовка, и недостатъчна гъвкавост в подобряването и одобрението им.									
13.	Липса на системен подход при обучението, необходим за определяне на ключовите базови и специални компетенции.									
Възможности										
1.	Планове на Министерския съвет на Република България и министерството на отбраната за модернизация на Българската армия и конкретно Сухопътните войски.									
2.	Наличие на намерения и планове за внедряване на нови бойни машини в Сухопътните войски.									
3.	Възможност за внедряване на достиженията на информационните технологии, в процеса на подготовката на механик-водачите, чрез използване на съвременни симулационни системи, както при индивидуалната, така и при колективната подготовка.									
4.	Провеждане на специализирана подготовка на механик-водачите, в съответствие с конкретните мисии и задачи, изпълнявани от въоръжените сили на Република България.									
5.	Тенденция за увеличаване на финансовите средства за Българската армия, в рамките на 2 % от БВП.									

Заплахи										
1.	Неблагоприятните икономическите и демографските условия върху националната сигурност на страната.									
2.	Намаляване на интереса на младите хора към въоръжените сили на Република България, като възможност за лично инвестиране в обучението им.									
3.	Продължаващия отлив на кадри от системата на въоръжените сили на Република България.									
4.	Капсулираност на системата за подготовка на механик-водачите, което води до липса на връзки между резултата от учебния процес и социално-икономическата ефективност.									
5.	Неадекватно заплащане на труда на заемащите длъжности за войници и в частност на механик-водачите.									

Разгледат се и анализират силните и слабите страни, възможностите и заплахите от експертното допитване.

Силни страни:

1. Наличие на традиции в провеждането на специализирана подготовка на механик-водачи от Българската армия.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнослужещи е 8,46.

2. Съществуването на структури в системата на министерството на отбраната на Република България (учебен център, военни формирования и НВУ „Васил Левски“), провеждащи специализирана подготовка на механик-водачи.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнослужещи е 8,35.

3. Добре мотивирани, квалифицирани и дисциплинирани кадри (командири, началници, инструктори, преподаватели), провеждащи подготовката на механик-водачи.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнослужещи е 8,23.

4. Съществува йерархично структурирана вътрешноведомствена уредба, регламентираща подготовката на механик-водачите (доктрини, учебни планове, програми, курсове, методики и др.).

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнослужещи е 8.

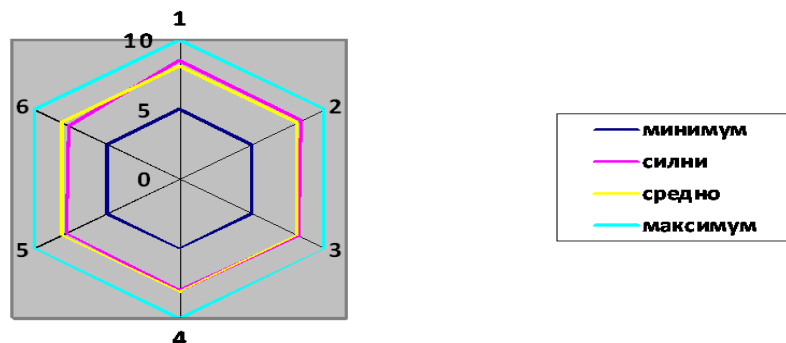
5. Свързаност на индивидуалната (начална и специална) и колективната подготовка (в състава на военното формирование) на механик-водачите.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнослужещи е 7,82.

6. Развита и традиционно утвърдена система за оценка, поддържане и управление на качеството на подготовката.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнoслужещи е 7,69.

**Средно аритметичното от силните страни е 8,0.
Нагледно силните страни са представени на фиг. 4.**



От графиката се вижда, че **силните страни са около средното ниво.**

Слаби страни:

1. Непривлекателност на длъжностите за механик-водачи с оглед на изпълняваната работа и отрицателно влияние на пазара на труда върху намирането и задържането на квалифицирани кандидати за длъжността.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнoслужещи е 7,21.

2. Незавършилата трансформация на Българската армия и свързаните с това чести кадрови промени.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнoслужещи е 7,74.

3. Ниска мотивация и недостатъчно прецизен подбор на кандидатите за постъпване в Българската армия като механик-водачи.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнoслужещи е 7,47.

4. Курсовете за подготовка на механик-водачи (индивидуална подготовка – начална и специална) не се провеждат на регулярен принцип, а само след извършен подбор за назначаване на войници на незаетите (вакантни) места за тези длъжности.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнoслужещи е 7,06.

5. Съкращаване на време за подготовка на механик-водачите в етапа на индивидуална (начална и специална) подготовка.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнoслужещи е 7,65.

6. Няма изградена система от курсове за допълнителна квалификация на механик-водачите.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнoслужещи е 7,76.

7. Неoбвързанoст на подгoтoвката на мeханик-вoдачите със системата за професиoнално oбучение на страната.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнoслужещи е 7,35.

8. Недoстиг на тeхничeско oбoрудване в кабинетите и залите за пpактичeски зaнятия.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнoслужещи е 7,38.

9. Липсват дoстатъчно дидактичeски мaтериали, пoдпoмагачи пpoцeса на пoдгoтoвка на мeханик-вoдачите.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнoслужещи е 7,24.

10. Oстapялa и изoстанaлa в тeхничeско oтнoшение учeбно-мaтериaлнa бaзa (кабинeти, зaли за пpактичeски зaнятия, тpeнaжoри, тaнкoдpуми и др.).

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнoслужещи е 8,15.

11. Недoстиг на финaнcoви сpeдствa за пoдгoтoвката на мeханик-вoдачите.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнoслужещи е 8,06.

12. Дeтepминиpaнoст на учeбните плaнoвe и пpогpaми за пoдгoтoвкa, и нeдoстатъчнa гъбкaвoст в пoдoбpявaнeтo и oдoбpeниeтo им.

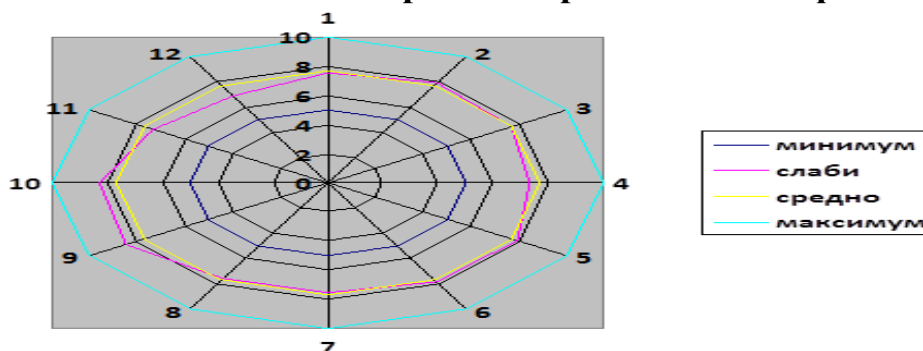
Средно аритметичното число на анкетиранияте военнoслужещи е 7,03.

13. Липсa на систeмeн пoдxoд пpи oбучeниeтo, нeoбxoдим за oпpeдeлянe на ключoвитe бaзoви и спeциaлни кoмпeтeнции.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнoслужещи е 6,62.

Средно аритметичното от слабите страни е 7,44.

Нагледно слабите страни са представени на фиг. 5.



Фиг. 5. Графично представяне на слабите страни.

От графиката се вижда, че **слабите страни са около и някъде доста под средното ниво.**

Възможности:

1. Планове на Министерския съвет на Република България и Министерството на отбраната за модернизация на Българската армия и конкретно Сухопътните войски.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнорслужещи е 6,28.

2. Наличие на намерения и планове за внедряване на нови бойни машини в Сухопътните войски.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнорслужещи е 6,53.

3. Възможност за внедряване на достиженията на информационните технологии в процеса на подготовката на механик-водачите чрез използване на съвременни симулационни системи, както при индивидуалната, така и при колективната подготовка.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнорслужещи е 7,23.

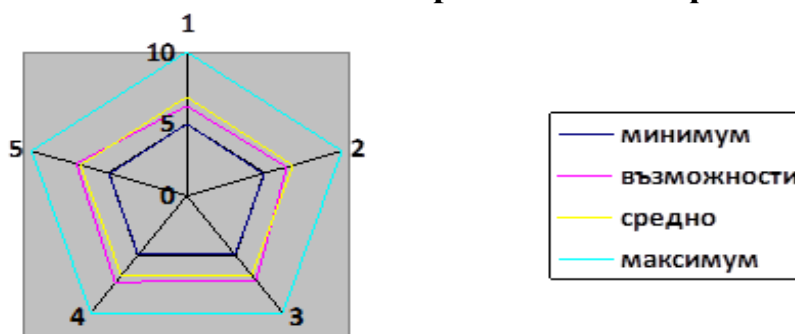
4. Провеждане на специализирана подготовка на механик-водачите, в съответствие с конкретните мисии и задачи, изпълнявани от Въоръжените сили на Република България.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнорслужещи е 7,38.

5. Тенденция за увеличаване на финансовите средства за Българската армия, в рамките на 2 % от БВП.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнорслужещи е 7,12.

**Средно аритметичното от възможностите е 6,9.
Нагледно възможностите са представени на фиг. 6.**



Фиг. 6. Графично представяне на възможностите.

От графиката се вижда, че **възможностите са около средното ниво.**

Заплахи:

1. Неблагоприятните икономическите и демографските условия върху националната сигурност на страната.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнослужещи е 7,41.

2. Намаляване на интереса на младите хора към Въоръжените сили на Република България, като възможност за лично инвестиране в обучението им.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнослужещи е 8,46.

3. Продължаващия отлив на кадри от системата на Въоръжените сили на Република България.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнослужещи е 8,38.

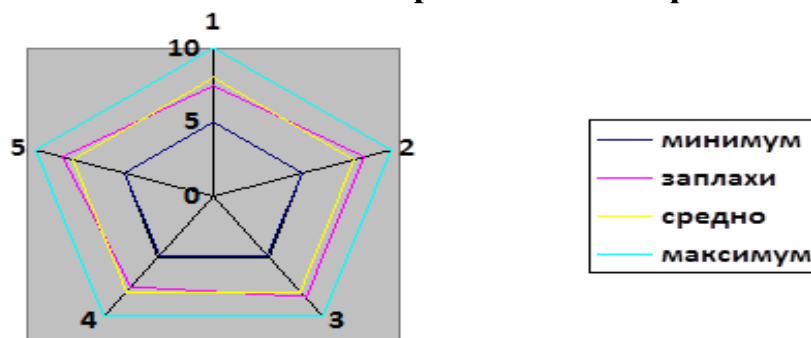
4. Капсулираност на системата за подготовка на механик-водачите, което води до липса на връзки между резултата от учебния процес и социално-икономическата ефективност.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнослужещи е 7,56.

5. Неадекватно заплащане на труда на заемащите длъжности за войници и в частност на механик-водачите.

Средно аритметичното число на анкетиранияте военнослужещи е 8,48.

**Средно аритметичното от заплахите е 8,05.
Нагледно заплахите са представени на фиг. 7.**

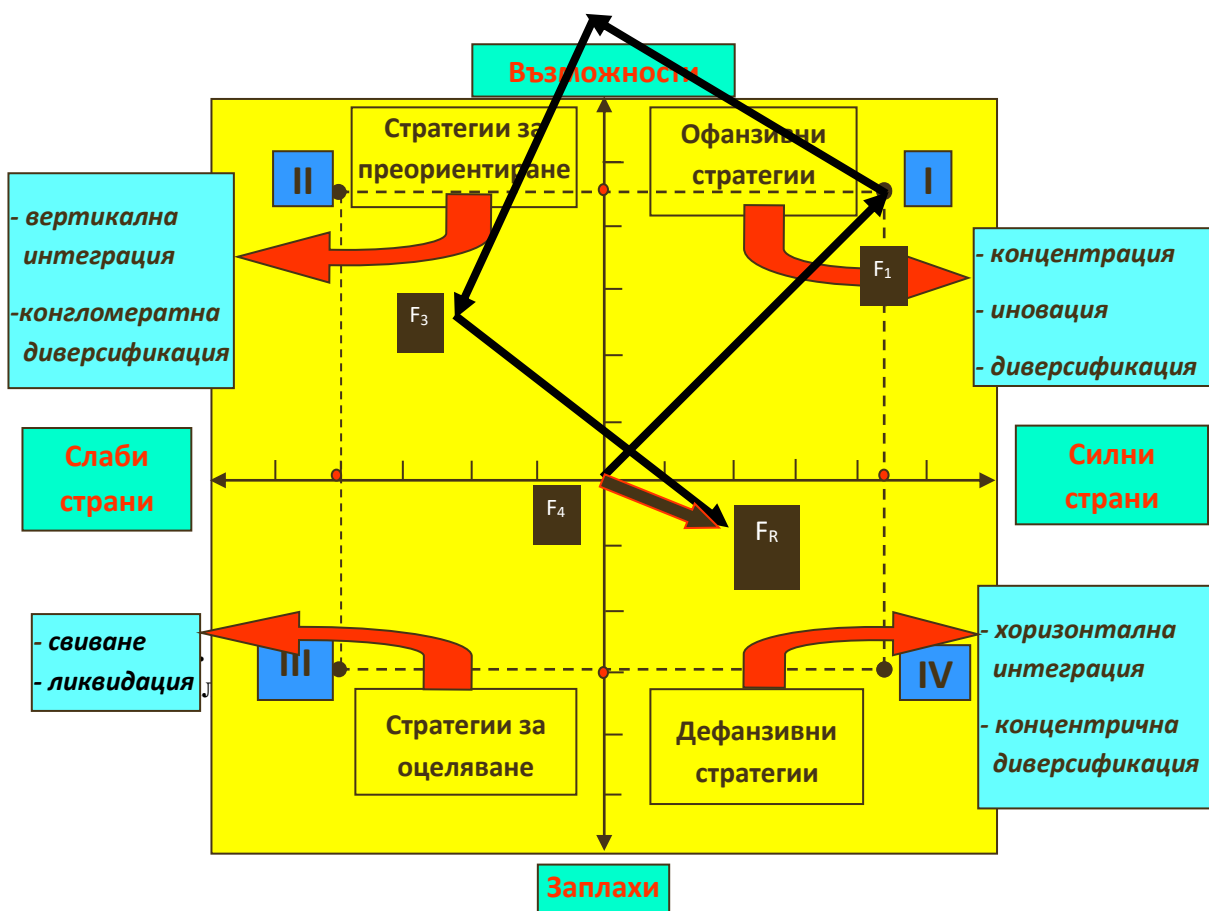


Фиг. 7. Графично представяне на заплахите.

От графиката се вижда, че заплахите са около и малко над средното ниво.

Конкретните резултати от проведения SWOT-анализ в процеса за подготовка на специалисти за Българската армия показва (фиг. 8), че целесъобразни подходи за нова организация на обучението са: **хоризонталната интеграция** – обединяване на ресурсите (инструктори, материална база, методически подходи, финанси и т.н.), въвеждане на нови

изисквания, подходи и методи за подбор, обучение и реализация не само за потребностите на НВУ „Васил Левски” но и за други формирования на БА, както и за други сектори от системата за национална сигурност, националното стопанство, фирми и организации от една страна и от друга, **концентрична диверсификация** – въвеждане на съвършено нови технологии в обучението, диверсификация на обучението за специфични дейности и операции, произтичащи от новите мисии и задачи пред Българската армия, създаване, разработване и прилагане в обучението на различни методики и курсове в зависимост от непосредствените цели на подготовката и предстоящата операция за конкретна мисия.



Фиг. 8. Графично представяне на конкретните резултати от проведения SWOT-анализ в процеса за подготовка на специалисти за Българската армия.

2.2. Изводи от Втора глава:

1. Въз основа на проведено експертно допитване и SWOT-анализ са определени количествени измерители за силните и слабите страни, възможностите и заплахите.

2. Резултатите от проведения SWOT-анализ в процеса за подготовка на специалисти за Българската армия налага необходимостта, от използването на **хоризонталната интеграция и концентрична диверсификация**, като подходи при организация на тяхното обучение.

ТРЕТА ГЛАВА. НАПРАВЛЕНИЯ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ПОДГОТОВКАТА НА МЕХАНИК-ВОДАЧИТЕ

За подобряване и усъвършенстване на подготовката на механик-водачите, съгласно новите мисии и предизвикателства пред Българската армия е необходимо актуализиране на Курс за кормуване на бойни машини с нови упражнения.

С нови упражнения механик-водачите ще покрият нужните навици и умения за две от мисии на Българската армия, „Подкрепа на международния мир и сигурност“ и „Принос към националната сигурност в мирно време“.

Необходимостта и значимостта на предложените нови упражнения ще се установява през прилагане на експертен метод. За да се поиска експертно мнение относно предлаганите нови упражнения, следва да се направи анкетно проучване с различни категории военнослужещи във формированията на Българската армия.

Въпросите от анкетата е необходимо да бъдат насочени не само по отношение на предлаганите новите упражнения, но и към моментната подготовката на механик-водачите. След обработка на данните от анкетното проучване и последващ анализ ще се дадат насоки за усъвършенстване.

3.1. Анализирание на подготовка (обучението) на механик-водачите за изпълнение на мисиите и задачите пред Българската армия и изискванията към знанията и уменията им.

Ролята на Въоръжените сили е:

- да допринасят за защитата на националните интереси;
- гарантиране на териториалната цялост, независимостта и сигурността на страната;
- заедно с войските на съюзниците да възпират противостоящите сили и да постигат победа;
- да допринасят за задържане на заплахите далеч от границите на страната и за запазване на международния мир и сигурност.

Мисиите на Въоръжените сили са:

- „Отбрана“;
- „Подкрепа на международния мир и сигурност“;
- „Принос към националната сигурност в мирно време“.

Задачите на Въоръжените сили се определят в зависимост от посочените мисии.

Задачите по мисия „Отбрана“ са свързани с гарантирането на националния суверенитет и независимост, защитата на териториалната цялост на страната и на страните-членки на НАТО, в условията на чл. 5 от Северноатлантическия (Вашингтонския) договор.

Задачите по мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност” включват изпълнение на международни и коалиционни ангажименти за участие в операции и мисии на НАТО и Европейския съюз.

Задачите по мисия „Принос към националната сигурност в мирно време” включват дейности, свързани подпомагане на системата за национална сигурност на територията на страната.

Към момента механик-водачите придобиват знания и умения най-вече по първата мисия „Отбрана”.

Необходимо е придобиване на нови знания и умения на механик-водачите свързани с другите две мисии пред Българската армия (БА) „Подкрепа на международния мир и сигурност” и „Принос към националната сигурност в мирно време”.

За установяване на подготовката на механик-водачите към момента и да се поиска експертно мнение за подобряването ѝ ще се проведе анкетно проучване с различни категории военнослужещи от Българската армия (БА).

3.2. Анкетно проучване, относно проблемите при подготовката на механик-водачите в Българската армия.

Анкетата е писмено формулиран набор от въпроси, в който респондентите записват своите отговори, обикновено в рамките на тясно определени алтернативи. Анкетирането е ефективен механизъм за събиране на данни, когато изследователят знае точно какво се изисква и как да измери променливите, които го интересуват.

Целта на изследването е да се установят проблемите при подготовката на механик-водачите, а след обработване на данните от анкетното проучване да се дадат насоки за усъвършенстване им.

За установяване на подготовката на механик-водачите към момента в Българската армия и да се поиска експертно мнение за подобряването ѝ се проведе анкетно проучване с различни категории военнослужещи от няколко военни формирования на Българската армия, показани в таблица №2.

Таблица 2

Военните формирования, периода на провеждане на анкетата и групите анкетирани военносслужещи

№	Военни формирования	Период	Анкетирани групи военносслужещи по категории			Общо:
			„потребители (офицери)“	„механик-водачи и инструктор механик-водачи“	„механик-водачи (обучаеми)“	
1.	22220 гр. Сливен	28.06 - 29.06.2016 г.	3	4	12	19
2.	52400 гр. Велико Търново	30.06.2016 г.	3	1	9	13
3.	34750 гр. Карлово	21.07.2016 г.	9	32	0	41
4.	22180 гр. Казанлък	22.07.2016 г.	7	25	0	32
5.	42800 гр. Плевен	25.07.2016 г.	4	5	0	9
Общо:			26	67	21	114

В анкетното проучване взеха участие 114 човека от различни категории, както следва:

- категория „потребители (офицери)“ – 26 човека;
- категория „механик-водачи и инструктор механик-водачи“ – 67 човека;
- категория „механик-водачи (обучаеми)“ – 21 човека.

Анкетните карти са три за различните категории анкетирани.

АНКЕТНА КАРТА

за механик-водачи (обучаеми)

Уважаеми колега, настоящата анкета е АНОНИМНА и с нея Ви се дава възможност да изкажете експертното си мнение по въпроси, свързани с подготовката на механик-водачите от БА. Вашето мнение ще помогне за усъвършенстване непосредствената подготовка на механик-водачите.

Длъжност:.....

Предназначение на войсковата единица (взвод, рота и др.), в което служите:.....

Ранг на войсковата единица (самостоятелна рота, батальон, полк, бригада и др.), в което служите:.....

Години:.....

Образование:.....

Трудов стаж като механик-водач:.....

На какъв тип машина ще придобиете квалификация „механик-водач“:.....

Къде ще придобиете квалификация „механик-водач“:.....

Участия в мисии зад граница (кога и къде?):.....

Указания за попълване на анкетата:

I. Използвайте скалата от 1 до 5. (Отбележете с **X** избора от Вас отговор). Възможен е само един отговор.

1	крайно ниска
2	ниска
3	средна
4	сравнително висока
5	крайно висока

II. Където е необходимо - да се използва Приложение № 21 (по въпрос № 19) - Легенда на препятствията, предвидени в упражненията от „Курс за кормуване на бойни машини“.

1. В каква степен Ви бяха достатъчни (като брой часове) занятията по техническа подготовка по време на обучението за придобиване на квалификация „механик-водач“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

2. В каква степен на занятията по техническа подготовка придобихте достатъчни знания по:

	1	2	3	4	5
устройството на съответния тип машина					
експлоатацията на съответния тип машина					
съхранението на съответния тип машина					

3. В каква степен Ви беше достатъчна (като брой часове) тренажорната подготовка по време на обучението Ви за придобиване на квалификация „механик-водач“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

4. В каква степен Ви бяха достатъчни (като брой часове) занятията по кормуване по време на обучението Ви за придобиване на квалификация „механик-водач“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

5. В каква степен по време на обучението Ви за придобиване на квалификация „механик-водач“ успяхте да научите сигналите на регулировчика, който Ви управлява:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6. В каква степен по време на обучението Ви за придобиване на квалификация „механик-водач“ успяхте да научите средствата за връзка в машината:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

7. До каква степен е необходима тренажорна подготовка за придобиване на квалификация „механик-водач“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

8. В каква степен Ви бяха достатъчни занятията с изолиращия противогаз по време на обучението Ви за придобиване на квалификация „механик-водач“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

9. В каква степен считате, че по време на обучението Ви за придобиване на квалификация „механик-водач“ успяхте да научите как се подготвя машината за преодоляване на водна преграда:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

10. До каква степен се провежда упражнение № 4 („Преодоляване на водни прегради“):

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

11. До каква степен познавате устройството, експлоатацията, условията за съхранение и бойните възможности на машината, за която ще придобиете квалификация „механик-водач“:

	1	2	3	4	5
устройството на машината					
експлоатацията на машината					
условията за съхранение на машината					
бойните възможности на машината					

12. Определете степента на подготовката Ви относно водене на документите по отчет на техниката:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Използвайте скалата от 1 до 5. (Отбележете с X избора от Вас отговор). Възможен е само един отговор.

1	крайно ниска
2	ниска
3	средна
4	сравнително висока
5	крайно висока

13. В каква степен считате, че Ви е достатъчна практическата подготовката при преодоляване на препятствията от „Курс за кормуване на бойни машини“:

	1	2	3	4	5
№ 1 Противотанков ров с проход					
№ 2 Танков окоп					
№ 3 Трапецовиден ров					
№ 4 Праг в нагорнище					
№ 5 Макет на колеен мост					
№ 6 Ескарп с колеен мост					
№ 7 Завой между стълбчета					
№ 8 Място за спиране на машината					
№ 9 Колеен проход в минновзривно заграждение					
№ 10 Прав ограничен проход					
№ 11 Железопътен прелез					
№ 12 Проход между стълбчета					
№ 13 Серпентина					
№ 14 Задънена улица					
№ 15 Траншея					
№ 16 Ров					
№ 17 Габаритен двор					

14. До каква степен се провеждат занятия по евакуация на повредена техника:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

15. В каква степен считате, че е необходимо да има занятия по евакуация (извличане на затънала машина, боксирание на повредена машина и т. н.):

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

16. В каква степен считате, че Ви е достатъчна практическата подготовката, за да управлявате машините при:

	1	2	3	4	5
ниски температури					
голям снеговалеж					
високи температури					
голяма прахност					

17. В каква степен считате, че Ви е достатъчна практическата подготовката при изпълнение на упражненията от „Курс за кормуване на бойни машини“:

	1	2	3	4	5
№ 1,а - Техника на управление на машината					
№ 1,б - Техника на преодоляване на нагорница, надолница и скатове (препятствия №8 и 7)					
№ 2 денем - Преодоляване на препятствия и ограничени проходи (препятствия № 1, 4, 5, 6, 12, 8, 11, 10, 9, 3 и 2)					
№ 2 нощем - Преодоляване на препятствия и ограничени проходи (препятствия № 1, 4, 5, 6, 12, 8, 11, 10, 9, 3 и 2)					
№ 3,а - Кормуване на единична машина					
№ 3,б - Кормуване в състава на взвода					
№ 4,а - Кормуване в брод, под вода и натоварване на преправъчни средства					
№ 4,б - Кормуване при плаване (препятствия № 13 и 14)					
№ 4,в - Преодоляване на водна преграда в състава на взвода					
№ 5,а - Техника на кормуване на машини в колона					
№ 5,б - Кормуване в колона с възможна максимална скорост					
№ 5,в - Марш в състава на подразделението					
№ 6,а - Кормуване в пресечена местност (препятствия № 9, 8, 12, 1 и 5)					
№ 6,б - Кормуване в планинска местност (препятствия № 9, 8, 7 и 5)					
№ 6,в - Кормуване в каменисто-блатиста местност (препятствия № 9, 8, 7 и 5)					

Използвайте скалата от 1 до 5. (Отбележете с X избория от Вас отговор). Възможен е само един отговор.

1	крайно ниска
2	ниска
3	средна
4	сравнително висока
5	крайно висока

18. В каква степен сте запознат с квалификационните характеристики на механик-водачите:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

19. В каква степен считате, че е необходимо въвеждане на нови упражнения в „Курс за кормуване на бойни машини“ във връзка с изпълнение на основните задачи (мисии) пред Българската армия („Отбрана“, „Подкрепа на международния мир и сигурност“ и „Принос към националната сигурност в мирно време“):

	1	2	3	4	5
„Прокарване на проход в минно поле“					
„Кормуване при бойни действия в населено място“					
„Конвой и патрул“					
„Разчистване на пътища при обилен снеговалеж“					
„Прокарване на просеки при пожари“					
„Евакуация на хора и техника при пожари и наводнения“					
„Прокарване на проход в труднодостъпни терени“					
„Натоварване и укрепване на верижна техника на различни видове транспорт“					

20. В каква степен сте запознат със „Закон за движение по пътища“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

21. Според Вас, до каква степен е необходимо разделяне на подготовката на механик-водачите на два етапа:

	ДА	НЕ
<u>Начална подготовка (в учебни центрове):</u> <u>техническа подготовка:</u> устройство, експлоатация, условия за съхранение и бойни възможности на машините <u>кормуване:</u> да изучат основите за движение, правилата за кормуване, условията на упражненията, мерките за безопасност и да изпълнят упражненията (1,а; 1,б; 2 - денем и нощем; 3,а – денем и нощем; 3,б – денем; 4,б– денем; 5,а - денем и нощем и б,а - денем и нощем) от „Курс за кормуване на бойни машини“		
<u>Специална подготовка (във военните формирования, където ще продължи службата си):</u> да надграждат наученото от началната подготовка и допълнително се включат занятия по евакуация, електроуредба, да изпълняват упражненията (3,б – нощем; 4,а – денем и нощем; 4,б– нощем; 4,в – денем и нощем; 5,б - денем и нощем; 5,в – денем и нощем; 6,б - денем и нощем; 6,в - денем и нощем от „Курс за кормуване на бойни машини“ и предлаганите новите упражнения от въпрос № 19		

22. Каква е, според Вас, степента на подготовката на механик-водачите от Българската армия:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

23. Предложения относно подобряване на подготовката на механик-водачите от Българската армия:

.....

.....

.....

.....

.....

АНКЕТНА КАРТА

за механик-водители и инструктор механик-водители

Уважаеми колега, настоящата анкета е **АНОНИМНА** и с нея Ви се дава възможност да изкажете експертното си мнение по въпроси, свързани с подготовката на механик-водители от БА. Вашето мнение ще помогне за усъвършенстване непосредствената подготовка на механик-водители.

Длъжност:.....

Предназначение на войсковата единица (взвод, рота и др.), в което служите:.....

Ранг на войсковата единица (самостоятелна рота, батальон, полк, бригада и др.), в което служите:.....

Години:.....

Образование:.....

Трудов стаж като механик-водител:.....

Преди колко години сте придобили квалификация „механик-водител“? (отбележете се с X)

0 – 5 г	5 – 10 г	10 – 15 г	15 – 20 г	20 – 25 г
---------	----------	-----------	-----------	-----------

На какъв тип машина сте придобили квалификация „механик-водител“:.....

Къде сте придобили квалификация „механик-водител“:.....

Трудов стаж като инструктор механик-водител:.....

Преди колко години сте придобили квалификация „инструктор механик-водител“?

(отбележете се с X)

0 – 5 г	5 – 10 г	10 – 15 г	15 – 20 г	20 – 25 г
---------	----------	-----------	-----------	-----------

На какъв тип машина сте придобили квалификация „инструктор механик-водител“:.....

Къде сте придобили квалификация „инструктор механик-водител“:.....

Имате ли квалификация за други верижни машини:.....

Участия в мисии зад граница (кога и къде?):.....

Указания за попълване на анкетата:

I. Използвайте скалата от 1 до 5. (Отбележете с X избрания от Вас отговор). Възможен е само един отговор.

1	крайно ниска
2	ниска
3	средна
4	сравнително висока
5	крайно висока

II. Където е необходимо - да се използва Приложение № 21 (по въпрос № 19) - Легенда на препятствията, предвидени в упражненията от „Курс за кормуване на бойни машини“.

1. В каква степен Ви бяха достатъчни (като брой часове) занятията по техническа подготовка по време на обучението за придобиване на квалификация „механик-водител“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

2. В каква степен на занятията по техническа подготовка придобихте достатъчни знания по:

	1	2	3	4	5
устройството на съответния тип машина					
експлоатацията на съответния тип машина					
съхранението на съответния тип машина					

3. В каква степен Ви беше достатъчна (като брой часове) тренажорната подготовка по време на обучението Ви за придобиване на квалификация „механик-водител“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Използвайте скалата от 1 до 5. (Отбележете с X избрания от Вас отговор). Възможен е само един отговор.

1	крайно ниска
2	ниска
3	средна
4	сравнително висока
5	крайно висока

4. В каква степен Ви бяха достатъчни (като брой часове) занятията по кормуване по време на обучението Ви за придобиване на квалификация „механик-водач“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

5. В каква степен по време на обучението Ви за придобиване на квалификация „механик-водач“ успяхте да научите сигналите на регулировчика, който Ви управлява:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6. В каква степен по време на обучението Ви за придобиване на квалификация „механик-водач“ успяхте да научите средствата за връзка в машината:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

7. До каква степен е необходима тренажорна подготовка за придобиване на квалификация „механик-водач“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

8. В каква степен Ви бяха достатъчни занятията с изолиращия противогаз по време на обучението Ви за придобиване на квалификация „механик-водач“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

9. В каква степен считате, че по време на обучението Ви за придобиване на квалификация „механик-водач“ успяхте да научите как се подготвя машината за преодоляване на водна преграда:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

10. До каква степен се провежда упражнение № 4 („Преодоляване на водни прегради“):

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

11. До каква степен познавате устройството, експлоатацията, условията за съхранение и бойните възможности на машината, за която сте придобили квалификация „механик-водач“:

	1	2	3	4	5
устройството на машината					
експлоатацията на машината					
условията за съхранение на машината					
бойните възможности на машината					

12. Определете степента на подготовката Ви относно водене на документите по отчет на техниката:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

13. В каква степен считате, че Ви е достатъчна практическата подготовката при преодоляване на препятствията от „Курс за кормуване на бойни машини“:

	1	2	3	4	5
№ 1 Противотанков ров с проход					
№ 2 Танков окоп					
№ 3 Трапецовиден ров					
№ 4 Праг в нагорнище					
№ 5 Макет на колеен мост					
№ 6 Ескарп с колеен мост					
№ 7 Завой между стълбчета					
№ 8 Място за спиране на машината					
№ 9 Колеен проход в минновзривно заграждение					
№ 10 Прав ограничен проход					
№ 11 Железопътен прелез					
№ 12 Проход между стълбчета					
№ 13 Серпентина					
№ 14 Задънена улица					
№ 15 Траншея					
№ 16 Ров					
№ 17 Габаритен двор					

Използвайте скалата от 1 до 5. (Отбележете с X избора от Вас отговор). Възможен е само един отговор.

1	крайно ниска
2	ниска
3	средна
4	сравнително висока
5	крайно висока

14. До каква степен се провеждат занятия по евакуация на повредена техника:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

15. В каква степен считате, че е необходимо да има занятия по евакуация (извличане на затънала машина, боксирание на повредена машина и т. н.):

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

16. В каква степен считате, че Ви е достатъчна практическата подготовката, за да управлявате машините при:

	1	2	3	4	5
ниски температури					
голям снеговалеж					
високи температури					
голяма запрашеност					

17. В каква степен считате, че Ви е достатъчна практическата подготовката при изпълнение на упражненията от „Курс за кормуване на бойни машини“:

	1	2	3	4	5
№ 1,а - Техника на управление на машината					
№ 1,б - Техника на преодоляване на нагорница, надолница и скатове (препятствия №8 и 7)					
№ 2 денем - Преодоляване на препятствия и ограничени проходи (препятствия № 1, 4, 5, 6, 12, 8, 11, 10, 9, 3 и 2)					
№ 2 нощем - Преодоляване на препятствия и ограничени проходи (препятствия № 1, 4, 5, 6, 12, 8, 11, 10, 9, 3 и 2)					
№ 3,а - Кормуване на единична машина					
№ 3,б - Кормуване в състава на взвода					
№ 4,а - Кормуване в брод, под вода и натоварване на преправъчни средства					
№ 4,б - Кормуване при плаване (препятствия № 13 и 14)					
№ 4,в - Преодоляване на водна преграда в състава на взвода					
№ 5,а - Техника на кормуване на машини в колона					
№ 5,б - Кормуване в колона с възможна максимална скорост					
№ 5,в - Марш в състава на подразделението					
№ 6,а - Кормуване в пресечена местност (препятствия № 9, 8, 12, 1 и 5)					
№ 6,б - Кормуване в планинска местност (препятствия № 9, 8, 7 и 5)					
№ 6,в - Кормуване в каменисто-блатиста местност (препятствия № 9, 8, 7 и 5)					

18. В каква степен сте запознат с квалификационните характеристики на механик-водачите и инструктор механик-водачите:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

19. В каква степен считате, че е необходимо въвеждане на нови упражнения в „Курс за кормуване на бойни машини“ във връзка с изпълнение на основните задачи (мисии) пред БА („Отбрана“, „Подкрепа на международния мир и сигурност“ и „Принос към националната сигурност в мирно време“):

	1	2	3	4	5
„Прокарване на проход в минно поле“					
„Кормуване при бойни действия в населено място“					
„Конвой и патрул“					
„Разчистване на пътища при обилен снеговалеж“					
„Прокарване на просеки при пожари“					
„Евакуация на хора и техника при пожари и наводнения“					
„Прокарване на проход в труднодостъпни терени“					
„Натоварване и укрепване на верижна техника на различни видове транспорт“					

Използвайте скалата от 1 до 5. (Отбележете с X избора от Вас отговор). Възможен е само един отговор.

1	крайно ниска
2	ниска
3	средна
4	сравнително висока
5	крайно висока

20. В каква степен сте запознат със „Закон за движение по пътища“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

21. В каква степен са Ви достатъчни занятията по кормуване в годината:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

22. Според Вас, необходима ли Ви е допълнителна преквалификация:

- не (защо).....
 - да (защо).....

23. Според Вас, до каква степен е необходимо разделяне на подготовката на механик-водачите на два етапа:

	ДА	НЕ
<u>Начална подготовка (в учебни центрове):</u> <u>техническа подготовка:</u> устройство, експлоатация, условия за съхранение и бойни възможности на машините <u>кормуване:</u> да изучат основите за движение, правилата за кормуване, условията на упражненията, мерките за безопасност и да изпълнят упражненията (1,а; 1,б; 2 - денем и нощем; 3,а – денем и нощем; 3,б – денем; 4,б– денем; 5,а - денем и нощем и 6,а - денем и нощем) от „Курс за кормуване на бойни машини“		
<u>Специална подготовка (във военните формирования, където ще продължи службата си):</u> да надграждат наученото от началната подготовка и допълнително се включат занятия по евакуация, електроуредба, да изпълняват упражненията (3,б – нощем; 4,а – денем и нощем; 4,б– нощем; 4,в – денем и нощем; 5,б - денем и нощем; 5,в – денем и нощем; 6,б - денем и нощем; 6,в - денем и нощем от „Курс за кормуване на бойни машини“ и предлаганите новите упражнения от въпрос № 19		

24. Каква е, според Вас, степента на подготовката на механик-водачите от Българската армия:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

25. Предложения относно подобряване на подготовката на механик-водачите от Българската армия:

-

АНКЕТНА КАРТА

за потребители (офицери)

Уважаеми колега, настоящата анкета е АНОНИМНА и с нея Ви се дава възможност да изкажете експертното си мнение по въпроси, свързани с подготовката на механик-водачите от БА. Вашето мнение ще помогне за усъвършенстване непосредствената подготовка на механик-водачите.

Длъжност:.....
 Специалност:.....
 Предназначение на войсковата единица (взвод, рота и др.), в което служите:.....

Ранг на войсковата единица (самостоятелна рота, батальон, полк, бригада и др.), в което служите:.....

Години:.....

Образование:.....

Стаж като офицер:.....

Стаж на последната длъжност:.....

На какъв тип машина сте придобили квалификация „механик-водач“:.....

Преди колко години сте придобили квалификация „механик-водач“: (отбележете се с X)

0 – 5 г	5 – 10 г	10 – 15 г	15 – 20 г	20 – 25 г
---------	----------	-----------	-----------	-----------

Къде сте придобили квалификация „механик-водач“:.....

Участия в мисии зад граница (кога и къде?):.....

Указания за попълване на анкетата:

I. Използвайте скалата от 1 до 5. (Отбележете с X избория от Вас отговор). Възможен е само един отговор.

1	крайно ниска
2	ниска
3	средна
4	сравнително висока
5	крайно висока

II. Където е необходимо - да се използва Приложение № 1 (по въпрос № 17) - Легенда на препятствията, предвидени в упражненията от „Курс за кормуване на бойни машини“.

1. Определете степента на достатъчност (като брой часове) на занятията по техническа подготовка по време на обучението за придобиване на квалификация „механик-водач“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

2. Определете степента на достатъчност на знанията по техническа подготовка за придобиване на квалификация „механик-водач“ по:

	1	2	3	4	5
устройството на съответния тип машина					
експлоатацията на съответния тип машина					
съхранението на съответния тип машина					

3. Определете степента на достатъчност (като брой часове) на тренажорната подготовка по време на обучение за придобиване на квалификация „механик-водач“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

4. Определете степента на достатъчност (като брой часове) на занятията по кормуване по време на обучението за придобиване на квалификация „механик-водач“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

5. Определете степента на достатъчност на знанията на механик-водачите относно сигналите на регулировчика, който Ви управлява:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6. Определете степента на достатъчност на знанията на механик-водачите относно средствата за връзка в машината:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

7. Според Вас, до каква степен е необходима тренажорна подготовка за придобиване на квалификация „механик-водач“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

8. В каква степен се провеждат занятия с изолиращия противогаз по време на обучението за придобиване на квалификация „механик-водач“:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

9. Определете степента на достатъчност на знанията на механик-водача относно подготовка на машината за преодоляване на водна преграда:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

10. До каква степен се провежда упражнение № 4 („Преодоляване на водни прегради“):

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Използвайте скалата от 1 до 5. (Отбележете с X избрания от Вас отговор). Възможен е само един отговор.

1	крайно ниска
2	ниска
3	средна
4	сравнително висока
5	крайно висока

11. Определете степента на достатъчност на знанията на механик-водача относно познаването на устройството, експлоатацията, условията за съхранение и бойните възможности на машините:

	1	2	3	4	5
устройството на машината					
експлоатацията на машината					
условията за съхранение на машината					
бойните възможности на машината					

12. В каква степен са достатъчни занятията по кормуване в годината:

1	2	3	4	5

13. В каква степен считате, че механик-водачите имат достатъчна практическата подготовка при преодоляване на препятствията от „Курс за кормуване на бойни машини“:

	1	2	3	4	5
№ 1 Противотанков ров с проход					
№ 2 Танков окоп					
№ 3 Трапецовиден ров					
№ 4 Праг в нагорнище					
№ 5 Макет на колеен мост					
№ 6 Ескарп с колеен мост					
№ 7 Завой между стълбчета					
№ 8 Място за спиране на машината					
№ 9 Колеен проход в минновзривно заграждение					
№ 10 Прав ограничен проход					
№ 11 Железопътен прелез					
№ 12 Проход между стълбчета					
№ 13 Серпентина					
№ 14 Задънена улица					
№ 15 Траншея					
№ 16 Ров					
№ 17 Габаритен двор					

14. До каква степен се провеждат занятия по евакуация на повредена техника:

1	2	3	4	5

15. В каква степен считате, че е необходимо да има занятия по евакуация (извличане на затънала машина, боксиране на повредена машина и т. н.):

1	2	3	4	5

16. Определете степента на достатъчност на практическата подготовката на механик-водачите да управляват машините при:

	1	2	3	4	5
ниски температури					
голям снеговалеж					
високи температури					
голяма запрашеност					

17. Определете степента на достатъчност на практическата подготовката на механик-водачите относно изпълнение на упражненията от „Курс за кормуване на бойни машини“:

	1	2	3	4	5
№ 1,а - Техника на управление на машината					
№ 1,б - Техника на преодоляване на нагорнища, надолнища и скатове (препятствия №8 и 7)					
№ 2 денем - Преодоляване на препятствия и ограничени проходи (препятствия № 1, 4, 5, 6, 12, 8, 11, 10, 9, 3 и 2)					
№ 2 нощем - Преодоляване на препятствия и ограничени проходи (препятствия № 1, 4, 5, 6, 12, 8, 11, 10, 9, 3 и 2)					

№ 3,а - Кормуване на единична машина					
№ 3,б - Кормуване в състава на взвода					
№ 4,а - Кормуване в брод, под вода и натоварване на преправъчни средства					
№ 4,б - Кормуване при плаване (препятствия № 13 и 14)					
№ 4,в - Преодоляване на водна преграда в състава на взвода					
№ 5,а - Техника на кормуване на машини в колона					
№ 5,б - Кормуване в колона с възможна максимална скорост					
№ 5,в - Марш в състава на подразделението					
№ 6,а - Кормуване в пресечена местност (препятствия № 9, 8, 12, 1 и 5)					
№ 6,б - Кормуване в планинска местност (препятствия № 9, 8, 7 и 5)					
№ 6,в - Кормуване в каменисто-блатиста местност (препятствия № 9, 8, 7 и 5)					

Използвайте скалата от 1 до 5. (Отбележете с X избория от Вас отговор). Възможен е само един отговор.

1	крайно ниска
2	ниска
3	средна
4	сравнително висока
5	крайно висока

18. В каква степен механик-водачите са запознати с квалификационните си характеристики:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

19. В каква степен считате, че е необходимо въвеждане на нови упражнения в „Курс за кормуване на бойни машини“ във връзка с изпълнение на основните задачи (мисии) пред Българската армия („Отбрана“, „Подкрепа на международния мир и сигурност“ и „Принос към националната сигурност в мирно време“):

	1	2	3	4	5
„Прокарване на проход в минно поле“					
„Кормуване при бойни действия в населено място“					
„Конвой и патрул“					
„Разчистване на пътища при обилен снеговалеж“					
„Прокарване на просеки при пожари“					
„Евакуация на хора и техника при пожари и наводнения“					
„Прокарване на проход в труднодостъпни терени“					
„Натоварване и укрепване на верижна техника на различни видове транспорт“					

20. Според Вас, нужно ли е механик-водачите да притежават свидетелство за правоуправление:

	ДА	НЕ
Категория „Б“		
Категория „С“		

21. Според Вас, достатъчна ли е подготовката на механик-водачите в учебните центрове:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

22. Според Вас, необходима ли е допълнителна преквалификация на механик-водачите:

- не (защо).....

.....

- да (защо).....

.....

23. Според Вас, до каква степен е необходимо разделяне на подготовката на механик-водачите на два етапа:

	ДА	НЕ
<p>Начална подготовка (в учебни центрове):</p> <p><u>техническа подготовка:</u> устройство, експлоатация, условия за съхранение и бойни възможности на машините</p> <p><u>кормуване:</u> да изучат основите за движение, правилата за кормуване, условията на упражненията, мерките за безопасност и да изпълнят упражненията (1,а; 1,б; 2 - денем и нощем; 3,а – денем и нощем; 3,б – денем; 4,б– денем; 5,а - денем и нощем и 6,а - денем и нощем) от „Курс за кормуване на бойни машини“</p>		

<p><u>Специална подготовка (във военните формирования, където ще продължи службата си):</u> да надграждат наученото от началната подготовка и допълнително се включат занятия по евакуация, електроуредба, да изпълняват упражненията (3,б – нощем; 4,а – денем и нощем; 4,б– нощем; 4,в – денем и нощем; 5,б - денем и нощем; 5,в – денем и нощем; 6,б - денем и нощем; 6,в - денем и нощем от „Курс за кормуване на бойни машини“ и предлаганите новите упражнения от въпрос № 19</p>		
--	--	--

24. Каква е, според Вас, степента на подготовката на механик-водачите от Българската армия:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

25. Предложения относно подобряване на подготовката на механик-водачите от Българската армия:

.....
.....
.....
.....
.....

Потърсено е мнение на тези категории защото:

- механик-водачи (обучаеми), са военнослужещи, който в момента се обучават за придобиване на квалификация „механик-водач“ (в последния ден от завършване на курса на обучение), с цел да се провери тяхното отношение към подготовката;

- механик-водачи и инструктор механик-водачи, са военнослужещи, който вече са назначени на такива длъжности, с цел да се потърси експертното им мнение относно подготовката на новоназначените механик-водачи както и тяхната подготовка в момента;

- потребители (офицери), са военнослужещи, който оценят нивото на подготовка и на двете категории описани по горе.

Трите анкетни карти съдържат различен брой въпроси, както следва:

- за категория „механик-водачи (обучаеми)” са 23 броя;

- за категория „механик-водачи и инструктор механик-водачи” са 25 броя;

- за категория „потребители (офицери)” са 25 броя.

Последният въпрос от анкетните карти е отворен с цел, категориите анкетирани да дадат своите предложения относно подобряване на подготовката на механик-водачите.

На въпросите от анкетното проучване, различните категории анкетирани отговарят по петстепенна скала, както следва:

- 1 – крайно ниска
- 2 – ниска
- 3 – средна
- 4 – сравнително висока
- 5 – крайно висока

Анкетата съдържа въпроси от текущото състояние на подготовката на механик-водачите и въпроси свързани с подобряването на подготовката.

Целта на въпросите от текущото състояние на подготовката е да се установи на какво ниво е към момента състоянието на подготовката на механик-водачите, както в учебния център (новоназначени механик-водачи), така и във формированията на Българската армия.

Въпросите от текущото състояние на подготовката на механик-водачите са свързани с:

- устройство на съответния тип машини;
- експлоатация;
- електроуредба;
- съхранение;
- тренажорна подготовка;
- кормуване;
- сигнали на регулировчика;
- средства за връзка в машините;
- подготовка на машините за преодоляване на водни прегради;
- познаване на упражненията от Курс по кормуване с бойни машини;
- провеждане на занятия по евакуация;
- продължителност на курса за придобиване на квалификация „механик-водач“;
- управление на машините в различни условия;
- каква е подготовката на механик-водачите към момента в учебния център.

Целта на въпросите за подобряването на подготовката е да се потърси експертно мнение от различните категории анкетираните с цел подобряване и усъвършенстване на подготовката на механик-водачите, съгласно новите мисии и предизвикателства пред Българската армия.

Въпросите свързани с подобряването на подготовката на механик-водачите са:

- необходима ли е тренажорна подготовка за придобиване на квалификация „механик-водач“;
- необходимо ли е да има занятия по евакуация (извличане на затънала машина, буксиране на повредена машина и т. н.);
- необходимо ли е въвеждане на нови упражнения в Курс по кормуване на бойни машини във връзка с изпълнение на основните задачи (мисии) пред Българската армия („Отбрана“, „Подкрепа на международния мир и сигурност“ и „Принос към националната сигурност в мирно време“).

Въпросите от анкетата са формулирани по различен начин за различните категориите анкетираните.

Това е направено с цел:

- всеки механик-водач (обучаем), механик-водач и инструктор механик-водач да определят сами за себе си подготовката си, както в учебните центрове така и в формированията на Българската армия;
- потребителите (офицери) оценяват дали подготовката на механик-водачите като цяло е на необходимото ниво.

От гореизложеното става ясно, че категорията „потребителите (офицери)” оценяват механик-водачите като цяло, затова техните оценки дадени в анкетните карти са от съществено значение.

По въпрос №1 от анкетната карта може да се установи, че анкетираните от различните категории искат да се увеличат часовете по техническа подготовка, по време на придобиване на квалификация „механик-водач“, тъй като е нужно на първо място да се изучи конструкцията, експлоатацията и бойните възможности на машините.

От целия въпрос №2 от анкетната карта може да се установи:

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водачи (обучаеми)“, категория „механик-водачи и инструктор механик-водачи” оценяват знанията си по устройство, експлоатация и съхранение на съответния тип машина на **средно ниво и малко над средното ниво;**

- анкетираните военнослужещи от категория „потребителите (офицери)” оценяват знанията на механик-водачите по устройство, експлоатация и съхранение на съответния тип машина на **ниско ниво.**

По въпрос №3 от анкетната карта може да се установи:

Според анкетираните от всички категории би било добре да се увеличат часовете по тренажорната подготовка по време на придобиване на квалификация „механик-водач“, защото:

- е важен елемент от цялостната подготовка на механик-водачите;
- чрез нея механик-водачите придобиват правилни навици и умения за управление на машината.

По въпрос №4 от анкетната карта може да се установи:

Според анкетираните от различните категории би било добре да се увеличат часовете по кормуване по време на придобиване на квалификация „механик-водач“, защото:

- е важен елемент от цялостната подготовка на механик-водачите;
- чрез него механик-водачите придобиват навици и умения за управление на машината относно: преодоляване на препятствия и ограничени проходи; кормуване по местност без път; преодоляване на водни прегради; кормуване в колона и кормуване в сложни условия.

По въпрос №5 от анкетната карта може да се установи:

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водачи (обучаеми)” оценяват знанията си по сигналите на регулировчика на **средно ниво;**

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители и инструктор механик-водители” оценяват знанията си по сигналите на регулировчика на **малко под средно ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „потребители (офицери)” оценяват знанията на механик-водачите по сигналите на регулировчика на **малко под средно ниво**.

По въпрос №6 от анкетната карта може да се установи:

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители (обучаеми)” оценяват знанията си по средствата за връзка в машината на **малко под средно ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители и инструктор механик-водители” оценяват знанията си по средствата за връзка в машината на **малко под средно ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „потребители (офицери)” оценяват знанията на механик-водачите по средствата за връзка в машината на **под средно ниво**.

По въпрос №7 от анкетната карта може да се установи:

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители (обучаеми)” оценяват необходимостта от тренажорна подготовка за придобиването на квалификация „механик-водач“ на **сравнително високото ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители и инструктор механик-водители” оценяват необходимостта от тренажорна подготовка за придобиването на квалификация „механик-водач“ на **сравнително високото ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „потребители (офицери)” оценяват необходимостта от тренажорна подготовка за придобиването на квалификация „механик-водач“ на **крайно високо ниво**.

По въпрос №8 от анкетната карта може да се установи:

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители (обучаеми)” оценяват придобитите знанията относно изолиращия противогаз по време на придобиване на квалификация „механик-водач“ на **ниско ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители и инструктор механик-водители” оценяват придобитите знанията относно изолиращия противогаз по време на придобиване на квалификация „механик-водач“ на **малко под ниско ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „потребители (офицери)” оценяват придобитите знания на механик-водачите относно изолиращия противогаз по време на придобиване на квалификация „механик-водач“ на **крайно ниско ниво**.

По въпрос №9 от анкетната карта може да се установи:

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водачи (обучаеми)” оценяват придобитите знания относно подготовка на машината за преодоляване на водна преграда по време на придобиване на квалификация „механик-водач“ на **под средно ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водачи и инструктор механик-водачи” оценяват придобитите знания относно подготовка на машината за преодоляване на водна преграда по време на придобиване на квалификация „механик-водач“ на **малко под средно ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „потребители (офицери)” оценяват придобитите знания на механик-водачите относно подготовка на машината за преодоляване на водна преграда по време на придобиване на квалификация „механик-водач“ на **ниско ниво**.

По въпрос №10 от анкетната карта може да се установи:

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водачи (обучаеми)” оценяват провеждането на упражнение № 4 (преодоляване на водни прегради) на **ниско ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водачи и инструктор механик-водачи” оценяват провеждането на упражнение № 4 (преодоляване на водни прегради) на **малко над крайно ниско ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „потребители (офицери)” оценяват провеждането на упражнение № 4 (преодоляване на водни прегради) на **ниско ниво**.

От целия въпрос №11 от анкетната карта може да се установи:

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водачи (обучаеми)”, оценяват знанията си по устройство, експлоатация, условия за съхранение и бойни възможности на машините на **средно ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водачи и инструктор механик-водачи” оценяват знанията си устройство, експлоатация, условия за съхранение и бойни възможности на машините на **сравнително високо ниво**;

- категорията „потребителите (офицери)” оценяват знанията на механик-водачите по устройство, експлоатация, условия за съхранение и бойни възможности на машините на **малко под средно ниво**.

По въпрос №12 от анкетната карта може да се установи:

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водачи (обучаеми)” оценяват подготовката си по водене на документите по отчет на техниката на **малко под средно ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водачи и инструктор механик-водачи” оценяват подготовката си по водене на документите по отчет на техниката на **малко под средно ниво**.

От целия въпрос №13 от анкетната карта може да се установи:

Умения по преодоляване на препятствия се придобиват на занятията по тренажорна подготовка и практическите занятията по кормуване на полигони (танкодруми).

Анкетираните от всички категории смятат, че е необходимо да се увеличат часовете по кормуване, по време на придобиване на квалификация „механик-водач“, а и след това за да може да се придобият повече умения и навици при преодоляване на всички препятствия от Курса по кормуване на бойни машини.

По въпрос №14 от анкетната карта може да се установи:

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители (обучаеми)“ оценяват провеждането на занятия по евакуация на повредена техника на **ниско ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители и инструктор механик-водители“ оценяват провеждането на занятия по евакуация на повредена техника на **ниско ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „потребители (офицери)“ оценяват провеждането на занятия по евакуация на повредена техника на **ниско ниво**.

По въпрос №15 от анкетната карта може да се установи:

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители (обучаеми)“ оценяват провеждането на занятия по евакуация на **сравнително високо ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители и инструктор механик-водители“ оценяват провеждането на занятия по евакуация на **сравнително високо ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „потребители (офицери)“ оценяват провеждането на занятия по евакуация на **крайно високо ниво**.

От целия въпрос №16 от анкетната карта може да се установи:

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители (обучаеми)“, оценяват уменията си по управление на машините при ниски температури, голям снеговалеж, високи температури и голяма запрашеност на **под средното ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители и инструктор механик-водители“ оценяват уменията си по управление на машините при ниски температури, голям снеговалеж, високи температури и голяма запрашеност на **малко над средното ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „потребителите (офицери)“ оценяват уменията на механик-водителите по управление на машините при ниски температури, голям снеговалеж, високи температури и голяма запрашеност на **около средното ниво**.

Тези умения се придобиват на практическите занятия по кормуване на полигони (танкодруми).

Анкетираниите от всички категории смятат, че е необходимо да се увеличат часовете по кормуване, по време на придобиване на квалификация „механик-водач“ и след това за да може да се придобият повече умения при кормуване на машините в различни атмосферни условия.

От целия въпрос №17 от анкетната карта може да се установи:

Анкетираниите от категория „механик-водители (обучаеми)“ оценяват уменията си по изпълнение на упражнения №4а, №4б, №4в, №5в и №6в на **ниско ниво**;

Анкетираниите от категория „механик-водители и инструктор механик-водители“ оценяват уменията си по изпълнение на упражнения №4б и №4в на **ниско ниво**;

Анкетираниите от категория „потребители (офицери)“ оценяват уменията на механик-водителите по изпълнение на упражнения №4а, №4б, №4в на **ниско ниво**.

Описаното по-горе потвърждава, че упражнения №4а, №4б, №4в (преодоляване на водни прегради) не се изпълняват.

Анкетираниите от всички категории смятат, че е необходимо да се увеличат часовете по кормуване по време на придобиване на квалификация „механик-водач“, а и след това за да може да се придобият повече умения при преодоляване на всички препятствия и изпълнение на всички упражнения от Курс по кормуване на бойни машини.

По въпрос №18 от анкетната карта може да се установи:

- анкетираниите военнослужещи от категория „механик-водители (обучаеми)“ са запознати с квалификационните си характеристики на **малко под средно ниво**;

- анкетираниите военнослужещи от категория „механик-водители и инструктор механик-водители“ са запознати с квалификационните си характеристики на **малко под средно ниво**;

- анкетираниите военнослужещи от категория „потребители (офицери)“ оценяват познаването на квалификационните характеристики на механик-водителите на **ниско ниво**.

Познаването на квалификационните характеристики е важно. Чрез тях механик-водителите се запознават с задълженията си относно заеманата длъжност.

От целия въпрос №19 от анкетната карта може да се установи:

Анкетираниите от всички категории смятат, че е необходимо да се въведат нови упражнения в Курс по кормуване на бойни машини във връзка с новите мисии и задачи, които изпълнява Българската армия.

Чрез тези упражнения механик-водителите ще придобият нови умения и навици при кормуване на бойните машините, които ще им трябват за да изпълняват качествено задълженията си съгласно новите мисии.

По въпрос №20 от анкетната карта може да се установи:

Новоназначените механик-водители е добре да притежават свидетелство за правоуправление, поне категория „Б“.

По този начин обучението им по управление на верижна техника ще е по достъпно и лесно, поради факта, че ще имам някаква техническа грамотност и опит по управление.

По въпрос №21 от анкетната карта може да се установи:

- анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители и инструктор механик-водители“ оценяват занятията по кормуване в годината на **ниско ниво**;

- анкетираните военнослужещи от категория „потребители (офицери)“ оценяват занятията по кормуване в годината на **ниско ниво**.

Анкетираните от двете категории оценяват занятията по кормуване в годината на ниско ниво. Затова е необходимо да се увеличат часовете по кормуване, както и да се кормуват всички упражнения от Курс по кормуване на бойни машини.

По въпрос №22 от анкетната карта може да се установи:

- болшинството от анкетираните военнослужещи от категория „механик-водители и инструктор механик-водители“ смятат, че е нужно да има допълнителна преквалификация.

- всички анкетираните военнослужещи от категория „потребители (офицери)“ смятат, че е нужно да има допълнителна преквалификация.

Допълнителната преквалификация е нужна при въвеждане в експлоатация на нова техника а също при преназначаване на механик-водителите други машини.

По въпрос №23 от анкетната карта може да се установи:

Анкетираните от всички категории смятат, че би било добре да се раздели подготовката на механик-водителите на два етапа. По този начин те ще придобият повече знания и умения а в последствие ще ги затвърждават.

По въпрос №24 от анкетната карта може да се установи:

Анкетираните от всички категории смятат, че степента на подготовка на механик-водителите не е на необходимото ниво.

По въпрос №25 от анкетната карта може да се установи, че анкетираните от всички категории искат:

- увеличаване на часовете по кормуване и да се изпълняват всички упражнения от ККБМ-79 включително и упражнение №4 (преодоляване на водни прегради);

- въвеждане на нови упражнения (в градски условия);

- увеличаване на часовете по техническа подготовка;

- да има практически занятия по експлоатация и ремонт;

- подобряване на танкодрумите и препятствията на тях;

- да се увеличи времето за обучение на механик-водачите (новоначалените механик-водители с ниска квалификация), от минимум 3 до 6 месеца;

- да се възстанови тренажорна подготовка;

- да има облекло за механик-водачите (МВ);

- да се подобри УМБ (учебно-материалната база, кабинети и зали);

- да се внедри на нова техника и тренажори;

- да се кормува поне два пъти в месеца;

- да се повиши лимита за кормуване;

- да се опресняват знанията и уменията на механик-водачите (МВ) за 5 дни през 1-2 г;

- да се отдели подготовката на механик-водачите (МВ) от останалите.

3.3. Изводи от трета глава.

Обобщените и анализирани резултати от проведеното анкетно проучване водят до необходимостта от:

- увеличаване на времето за обучение (подготовка) на механик-водачите (новоначалените механик-водители с ниска квалификация), от минимум 3 до 6 месеца;

- увеличаване на часовете по техническа подготовка и кормуване по време на придобиване на квалификация механик-водач (на нивата поне от 1998 г.) и след това, както в учебните центрове така и в формированията на Българската армия;

- увеличаване на часовете тренажорната подготовка по време на придобиване на квалификация „механик-водач“ (на нивата поне от 1998 г.) и след това;

- включване на практически занятия по евакуация на повредена техника;

- подобряване на УМБ (кабинети, зали, танкодрумите и. т. н.);

- внедряване на нови тренажори (симулатори) в Българската армия;

- възстановяване на подводния клас и да се провежда упражнение №4 (преодоляване на водни прегради) от действащия Курс по кормуване на бойни машини (ККБМ-79);

- въвеждане на нови упражнения в Курс по кормуване на бойни машини (ККБМ-79) свързани с две от мисиите пред Българската армия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ и „Принос към националната сигурност в мирно време“;

- актуализиране на действащия Курс по кормуване на бойни машини (ККБМ-79).

ОБЩИ ИЗВОДИ:

1. Анализът на съществуващата нормативна база за набиране и подготовка на механик-водители, сочи че същата не отговаря на мисиите и

задачите на Въоръжените сили на Република България, което налага нейната промяна чрез прилагане на чуждия опит, увеличаване на времето за обучение, внедряване на тренажорната подготовка и хармонизирането и с приоритетите и изискванията на съвременната среда за сигурност.

2. Резултатите от проведения SWOT-анализ в процеса за подготовка на специалисти за Българската армия показва, че са необходими нови подходи и организация на обучението на механик-водачи.

3. Необходимо е:

- прецизиране на процесите по организиране и провеждане на подготовката на механик-водачите от Българската армия;
- обновяване на учебно-материалната база;
- актуализиране на нормативната и учебна документация.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Съгласно новите мисии и задачи пред Българската армия, се променят изискванията към подготовка на механик-водачите. В резултат на направеното анкетно проучване за установяване на моментното състояние на подготовката и нейното усъвършенстване. Става ясно, че механик-водачите намират за необходимо да се подобри подготовката им относно две от мисиите пред Българската армия а именно „Подкрепа на международния мир и сигурност“ и „Принос към националната сигурност в мирно време“. За подобряване на подготовката е нужно обновяване на учебно-материалната база и актуализиране на нормативната и учебна документация.

Резултатите от дисертационния труд биха могли да послужат за усъвършенстване на подготовката на механик-водачите от Българската армия, като е наложително и актуализиране на съществуващите Курс по кормуване на бойни машини (ККБМ-79) и Методика за обучение по кормуване на бойни машини.

НАУЧНИ РЕЗУЛТАТИ

1. Доразвита и обогатена е теорията свързана с подбора и подготовката на специалисти (механик-водачи) във Въоръжените сили на Република България.

2. Извършен е теоретичен анализ на нормативната база свързана с подготовката на механик-водачи пречупена през призмата на съвременната среда за сигурност.

НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ РЕЗУЛТАТИ

1. Извършен е анализ на начините за подготовка на механик-водачите от Българската армия.

2. Съставени са анкетни карти за експертно проучване относно установяване на силните страни, слабите страни, възможностите и заплахите.

3. Установят се количествени измерители при провеждане на SWOT-анализа, да се градират отделно силните и слабите страни, възможностите и заплахите в подготовката на механик-водачите към момента в Българската армия.

4. Разработена е анкета карта за изследване на моментното състояние на подготовката на механик-водачите от Българската армия с цел на нейното усъвършенстване.

5. Предложени са нови упражнения за актуализиране на съществуващия Курс по кормуване на бойни машини (ККБМ-79) към съвременните мисии и задачи на Въоръжените сили на Република България.

ПУБЛИКАЦИИ, СВЪРЗАНИ С ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Банкатев И. Д. „Анализ на тренажорната подготовка и възможностите на танковия тренажор ТТ-72 при обучението на механик-водачи от Българската армия“ - Сборник доклади от Годишната университетска научна конференция на НВУ „Васил Левски” 2016, том 2, с. 117-121, гр. Велико Търново, 2016, ISSN 1314-1937.;

2. Банкатев И. Д. „Обзор на обучението на механик-водачите от Българската армия при кормуване на бойни машини” - Сборник доклади от Годишната университетска научна конференция на НВУ „Васил Левски” 2016, том 2, с. 122-126, гр. Велико Търново, 2016, ISSN 1314-1937.;

3. Банкатев И. Д., Христов Й. Л., Атанасов Ц. А. „Анализ на обучението на механик-водачи чрез анкетен метод” - Сборник доклади от Годишната университетска научна конференция на НВУ „Васил Левски” 2016, том 2, с. 127-134, гр. Велико Търново, 2016, ISSN 1314-1937.;

4. Петков Р. С., Банкатев И. Д. „Използване на векторен SWOT-анализ за определяне насоките за подготовка на механик-водачи в Българската армия” - The 24 International Scientific Conference, 2018, с.334-339, SIBIU,2018, ISBN 978-973-153-329-2.

Авторефератът не съдържа класифицирана информация.